

Postanowienie z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzający w sentencji niezgodność z Konstytucją braku określonej regulacji prawnej, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k.p.c.

Sędzia SN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Wojciech Katner

Sędzia SA Jan Futro

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2010 r., na skutek skargi powoda o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r. w sprawie z powództwa Grzegorza B. przeciwko Rafałowi K. o zapłatę, odrzucił skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2006 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach oddalił apelację powoda Grzegorza B. od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego jego powództwo przeciwko Rafałowi K. o zasądzenie kwoty 57 090 zł tytułem wynagrodzenia, jakie – w ocenie powoda – należało mu się jako odwołanemu zastępcy odwołanego komornika. Sąd Okręgowy ustalił, że powód w okresie od dnia 13 maja 2004 r. do dnia 7 czerwca 2005 r. pełnił funkcję zastępcy odwołanego komornika rewiru III przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach. Następnie w rewirze tym funkcję komornika pełnił pozwany.

W dniu 4 maja 2005 r. w sprawie egzekucji należności Banku "G.", Oddziału w S. powód wydał postanowienie o ustaleniu opłaty egzekucyjnej na kwotę 57 090 zł w związku ze sprzedażą licytacyjną nieruchomości. Kwota ta wpłynęła na konto rewiru kilka miesięcy po odwołaniu powoda z funkcji zastępcy komornika, gdy funkcję komornika pełnił pozwany. Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 63 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr

133, poz. 882 ze zm. – dalej: "u.k.s.e.") dotyczy wyłącznie wynagrodzenia należnego odwołanemu komornikowi, a nie odwołanemu zastępcy odwołanego komornika; jako wyjątek od zasady wyrażonej w art. 63 ust. 4 nie może być wykładany rozszerzająco, nie ma więc zastosowania do odwołanego zastępcy odwołanego komornika.

Powód w skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 63 ust. 5 w związku z art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 27a u.k.s.e.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 26 września 2007 r., IV CSK 133/07 (OSNC 2008, nr 11, poz. 132) oddalił skargę. Wyjaśnił w szczególności, że ustawa o komornikach sądowych i egzekucji nie zawiera ogólnego przepisu, który przewiduje odpowiednie stosowanie do zastępcy komornika przepisów ustawy odnoszących się do komornika, m. in. w zakresie wynagrodzenia zastępcy komornika, regulując te kwestie samodzielnie i wyczerpująco w art. 63. Przepis art. 63 ust. 5 musi być interpretowany ściśle i nie może być stosowany odpowiednio do innych sytuacji ani osób niż w nim wskazane.

Powód wniósł, na podstawie art. 405 w związku z art. 401¹ k.p.c., skargę o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r., IV CSK 133/07, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., SK 5/09 (Dz.U. Nr 105, poz. 879; OTK-A Zb.Urz. 2009, nr 6, poz. 84), według którego art. 63 ust. 5 u.k.s.e. w zakresie, w jakim nie przyznaje zastępcy komornika – ustanowionemu w związku z odwołaniem albo śmiercią komornika – prawa do opłat egzekucyjnych prawomocnie przez niego ustalonych przed jego odwołaniem, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 401¹ k.p.c., można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Rozważenia wymaga zatem, czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., SK 5/09, jest wyrokiem, o którym mowa w art. 401¹ k.p.c., a więc powodującym utratę mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu art. 63 ust. 5 u.k.s.e. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wymieniony przepis jest niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim nie przyznaje zastępcy komornika prawa do opłat egzekucyjnych prawomocnie

przez niego ustalonych przed jego odwołaniem. Przepis ten stanowi zaś, że odwołanemu komornikowi oraz spadkobiercom zmarłego komornika należą się opłaty prawomocnie ustalone przed odwołaniem lub śmiercią.

Omawiany wyrok Trybunału Konstytucyjnego został sformułowany jako tzw. wyrok zakresowy (częściowy). Takie wyroki charakteryzują się tym, że kwestionuje się w nich zgodność z Konstytucją określonego przepisu nie w całości, ale tylko w określonej części, co w pozostałej części pozwala utrzymać ich moc obowiązującą. Co do zasady zasługują one na aprobatę, gdyż wyłączają powstanie luki w prawie w wypadku ewentualnego zakwestionowania przepisu w całości i związanej z tym utraty jego mocy obowiązującej. Jednakże niektóre wyroki formalnie zakresowe przybierają postać tzw. wyroków interpretacyjnych albo prawotwórczych. W pierwszym wypadku Trybunał Konstytucyjny kwestionuje zgodność z Konstytucją określonej wykładni kwestionowanego przepisu, a w drugim brak określonej regulacji prawnej.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., SK 5/09, jest bez wątplenia tzw. wyrokiem prawotwórczym; nie stwierdził on niezgodności z Konstytucją art. 63 ust. 5 u.k.s.e., a w konsekwencji oczywiście nie spowodował utraty mocy obowiązującej tego przepisu. Z rozważanego wyroku wynika natomiast w pełni trafny wniosek, że art. 63 ust. 5 u.k.s.e. powinien odnosić się również do odwołanego zastępcy odwołanego komornika. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, niezgodny z Konstytucją jest brak stosownej regulacji prawnej w tym zakresie.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 grudnia 2009 r., III PZP 2/09 (OSNC 2010, nr 7-8, poz. 97) przyjął, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzające w sentencji niezgodność z Konstytucją określonej wykładni aktu normatywnego, które nie powoduje utraty mocy obowiązującej przepisu, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. Uchwała ta, której została nadana moc zasady prawnej, wprost dotycząca tzw. wyroków interpretacyjnych, powinna być odniesiona również do tzw. wyroków prawotwórczych, a więc stwierdzających niezgodność z Konstytucją "pominięć ustawodawczych", takie bowiem wyroki nie powodują utraty mocy obowiązującej zakwestionowanych przepisów, ale sprawiają jedynie, że ustawodawca powinien dokonać stosownej ich nowelizacji.

Należy poza tym podkreślić, że wyrok prawotwórczy Trybunału Konstytucyjnego może w określonych sytuacjach przybierać postać wyroku interpretacyjnego i odwrotnie, sentencja bowiem wyroku z dnia 16 czerwca 2009 r., SK 5/09, mogłaby być również tak sformułowana, iż art. 63 ust. 5 u.k.s.e., rozumiany w ten sposób, że nie przyznaje zastępcy komornika – ustanowionemu w związku z odwołaniem albo śmiercią komornika – prawa do opłat egzekucyjnych prawomocnie przez niego ustalonych przed jego odwołaniem, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji. Dokonanie przez Trybunał Konstytucyjny wyboru formuły wyroku interpretacyjnego albo prawotwórczego zależy w istocie od tego, której władzy działalność chce on negatywnie ocenić: władzy sądowniczej w związku z dokonaniem nietrafnej wykładni poprawnie sformułowanego przepisu prawa, czy władzy ustawodawczej w związku z wprowadzeniem do systemu prawa przepisu, który nietrafnie nie zawiera określonej regulacji.

Z powodu niedopuszczalności skargi o wznowienie postępowania orzeczono zatem, jak w sentencji (art. 410 § 1 k.p.c.).